

Egyszerűbb szervezettel hatékonyabb tanácsai igazgatás

Irta: dr. Perjesi László

és indokoltsága fennáll, ma már nagyközségi rangú tanáccsal rendelkezik. Több esetben élve a lehetőséggel, nagyközségi közös tanács alakult. Ez a folyamat ma sem zárult le. Ismert, hogy a megyei tanács legutóbbi ülésén határozta el, hogy 1979. január 1-ével *Üllést nagyközséggé és Forráskúttal közös tanácsát nagyközségi közös tanácsa nyilvánítja.*

Az ismertetett, az élet követelményeivel összhangban álló szervezési intézkedések eredményeként az 1971-ben működő 62 községi tanács helyett ma már csak 41 tevékenykedik. Közülük a makói járásban Csanádpalota és Kiszombor, a szegedi járásban Kistelek, Mórahalom és Sándorfalva, míg a szentesi járásban Mindszent, Szegvár és Nagymágocs nagyközségi ranggal.

A városok vonzása a környező településekre

Csongrád megye településszerkezetének lényeges sajátossága a városok viszonylag nagy száma, a városi lakosság magas, mintegy 67 százalékos aránya. A nagy hagyományú városi igazgatási szervezet az élet minden területén szoros kapcsolatokat épített ki a vonzáskörzét lakosságával, a városkörnyékkel. Az ellátás, a különböző szolgáltatások, a kultúra és a művelődés, az egészségügy és a gazdasági tevékenység ezernyi szállal kapcsolta össze a városokat és a környék községeit már a múltban is. Mai viszonyaink között a közös érdekek alapján a szocialista építőmunka előrehaladásával összhangban erősödnek, fejlődnek a kapcsolatok. Bátoran mondhatjuk: a város környékiség olyan tény, ami jogi rendezéssel, vagy anélkül eleven valóság, az ott élő lakosság életének meghatározó tényezője. Ezzel a tényezővel számolni kell, annál is inkább, mert világviszonylatban is a városok a közigazgatás centrumai és ez a folyamat a jövőben minden bizonnyal még inkább kiteljesedik.

A városok köré települt községek és a vonzásközpont közötti nyilvánvaló kapcsolat megkövetelte, hogy ez az összefonódás a tanácsai szervezetben is megjelenjen, és megfelelő jogi szabályozást kapjon. A fejlődés által diktált, társadalmi, gazdasági szempontból egyaránt indokolt korszerűsítés első ilyen lépése volt a városokkal szorosan egybeépült községeknek a városal való egyesítése. Így vált Szeged részévé — az attól csak az élet által már túlhaladott közigazgatási határral elválasztott — Kiskundorozsma, Szőreg, Tápé, valamint a város gazdasági életét szinte átformáló szénhidrogén-lelőhely egyik központja, Algyó — vagy például Gyálárét, amely a város és az országhatár közé szorulva az önálló fejlődés semmiféle előfeltételével nem rendelkezett.

Az elmúlt öt évben végrehajtott terület-szervezési, egyesítési intézkedések — amelyek Szegeden kívül kismértékben Szentest és Csongrádot is érintették — a gazdaság, a társadalmi élet, a városiasodás szempontjából egyaránt helyesnek és célszerűnek bizonyultak. Az egyesítés valóságos társadalmi igényt fejezett ki, s ez lehetővé tette a Szeged részévé vált új városrészek gyors integrálódását. Ma már senki sem kívánja vissza a városokkal egyesült községek korábbi „önállóságát”, hiszen ezek minden olyan értékét, amely a megóvásra érdemes volt, tovább őrizte és fejlesztette most már a nagyobb közösség, a város.

Az egyesülésnek számos olyan előnye is nyilvánvaló ma már, amit sokan eleinte kétkedéssel fogadtak, vagy egyáltalán nem is reméltek. A *csatlakozással városrészévé vált korábbi községek területén új utak épültek, korszerű közbiztonsági létesítmények épültek, a közvilágítás létesült, bekapcsolódtak a fejlett nagyvárosi közlekedési hálózatba*, mintegy 20 kilométer járda, 1,7 kilométer csatorna létesült, 225 óvodai férőhellyel több áll rendelkezésre, 248 célcsoportos és OTP-társasház, valamint 120 munkáslakás épült stb. Csak a IV. ötéves tervnek az egyesülést követő éveiben ezek a községek 19 millió forinttal kaptak többet, mint amennyi eredeti terveikben szerepelt, és fejlődésük ma is a korábbi, saját fejlesztési alapjuk többszörösének beruházásával valósul meg.

Újabb változások 1979. január 1-től

Az 1970-es évek elejétől mind nyilvánvalóbbá vált, hogy a megnövekedett, összetettebb gazdálkodási feladatok, a fokozódó lakossági igények kielégítése szükségessé teszik a felesleges lépcsőfokok kiiktatását, a követelmények nagyságrendjéhez igazodó optimális működési területül

egységek létrehozását. Jól tükrözte ezt a folyamatot a termelő, gazdálkodó szervek összevonása is. Amíg 1971-ben 28 ÁFESZ feladata volt a megye lakossága egy részének ellátása, addig ezt ma egyre javuló színvonalon 14 ÁFESZ oldja meg. A mezőgazdasági termelés területén is jelentős koncentráció ment végbe. 1971-ben 106 tsz egyenként 2 ezer 632 hektár átlagterületen gazdálkodott, ma pedig a korszerűbbé váló termelészerkezet, az iparszerű rendszerek elterjedése, az üzem- és munkaszervezés, az agrotechnika új eredményeinek felhasználásával számuk 69-re csökkent, átlagterületük — egyenként — több mint 4 ezer hektárra emelkedett. Ez a folyamat tovább tart.

Az *erők koncentrációja ugyanis világjelenség.* Jóllehet, a szétaprózott közigazgatási szervezet nagyobb egységekbe foglalása nem egyedülálló önmagában érvényesülő hatékonysági tényező, de ez a folyamat Finnországban éppúgy lejátszódott, mint az NSZK-ban, Dániában, vagy a szocialista Lengyel Népköztársaságban.

Részmegoldásokat eredményez egyes ágazati feladatokat ellátó szervek összevonása is (pl. 1979. január 1-től az egészségügy területén egyes városi-járási KÓJAL-ok működnek majd megyénkben is). Az igazgatás további átfogó korszerűsítése csak úgy valósulhat meg, ha az összhangban áll a népképviselői, önkormányzati jelleg jól bevált elvével. Ebből adódik annak mérlegelése, hogy egy-egy területen az 1971-ben megszűnt járási tanácsok helyébe lépő, önkormányzati-népképviselői jellegű nem hordó járási hivatalok betöltenek-e olyan sajátos szerepkört, ami másval — például a város és környéke jogilag szabályozott kapcsolati rendszerével — nem pótolható?

A felmérések, a tudományos kutatások tapasztalatai szerint, ahol a városnak és környékének kialakult tradicionális kapcsolatrendje a járás egészére kiterjed, a kölcsönös igény- és szükségletkielégítés meghatározó a város és a községek kapcsolatában, ott célszerű megszüntetni a járási hivatalokat. A községi önállóság fenntartása mellett újszerű jogi kapcsolatot szükséges létrehozni a városi és községi tanácsok között.

Ezeknek az *összetett követelményeknek a kielégítését teszi lehetővé a városkörnyéki község kategóriájának a tanácsirányú megválasztott szabályozása.* Ez a község önállóságát, eddig kialakult és meglevő jogosítványait fenntartva törvényi szinten juttatja kifejezésre azokat a szoros kapcsolatokat, amelyek a községek és a vonzáskörök központjában levő városok között fennállnak.

A város és a városkörnyék olyan történelmileg kialakult szűkebb vagy nagyobb tájegység, amelyben egyre erőteljesebben jelentkeznek a kölcsönös érdekek és szükségletek, s mind meghatározóbbá válnak a csak együttműködéssel, szoros koordinációval megoldható feladatok. Anélkül, hogy agglomerációs kapcsolat, egyesülés vagy egybeolvadás alakult volna ki, a város és közvetlen vonzáskörzete területének fejlesztése csak *egységes szempontok és szemlélet alapján történhet.* Szükségszerű, hogy ott, ahol ez a kapcsolatrendszer már kiépült, a csak igazgatási, hatósági funkciót betöltő járási hivatal megszüntetésével *közvetlenül* valósuljon meg a munkaerő-gazdálkodás, az egészségügyi, kulturális, kereskedelmi ellátás stb. területén jelentkező kölcsönös igények kielégítésének koordinálása. Így nyílik lehetőség a közös érdekű létesítmények arányos teherviselésével történő együttes megvalósítására is. Az a tény, hogy mindazokat az I. és II. fokú hatósági jogköröket, valamint ellenőrzési feladatokat, amelyek eddig a járási hivatal hatáskörébe tartoztak, a város látja el, *lehetőséget ad egységes jogalkalmazási szemlélet és gyakorlat kialakítására, az irányítás hatékonyságának növelésére.*

Ilyen helyzet alakult ki az ország több járásában. 1979. január 1-ével a Népköztársaság, Elnöki Tanácsának 22/1978. számú határozata ezért rendelte el a pécsi, a derecskei, a szécsényi, a barcsi, nagykállói, a bonyhádi, a celledömölki, a zalaszántói, valamint Csongrád megyében a makói járás megszüntetését.

Makó város körzetében csak Makó az egyetlen hangsúlyos, történelmileg kialakult természetes vonzásközpont. Ennek megfelelően szerveződött a terület művelődési, egészségügyi, kereskedelmi hálózata, a gazdasági struktúra, az ipari foglalkoztatottság. A változás eredményeként Makó és tagabb térsége olyan közigazgatási egységgé alakult, ahol a települések önállósága változatlan marad, de lehetővé válik az egységes tervezést, a már létező, szoros kapcsolatban, közbeeső áttételek nélkül követő ellátó, szolgáltató és igazgatási hálózat megvalósítása. A tényleges kapcsolati rendhez igazodó, a járás

összesen mintegy 28 ezres lakossági községeit. Makó város környéki községeivel nyilvánító döntés módját ad a települések és a 30 ezres lakossági város közötti együttműködés fejlesztésére, az igények jobb kielégítésére, az erőforrások közös érdekű felhasználására. Ezt a célt olyan biztosíték is szolgálja, mint a községi tanácselnökökből álló — és a városi elnök, valamint a vb-titkár vezetésével működő — koordinációs bizottság. A területi együttműködés további lehetőségeit jelzi, hogy lehetséges közös városi-járási szakigazgatási szervezet fenntartása az egészségügy, a sport, a munkaügy és a művelődésügy területén.

Az elmúlt évek tapasztalatai elérték meg Szeged megyei város egységes, I. fokú igazgatási szervezete kialakításának szükségességét. A jelenlegi I. fokú szervezet alapvetően a korábbi kerületi tanácsok idején kialakult gyakorlatot követve ugyanígy rendkívül széttagolt volt. Mint ismeretes, három kerületi hivatal, valamint négy szakigazgatási kirendeltség működött, emellett a feladatok eredményes ellátása megkövetelte, hogy egy-egy hatáskört (egészségügy, kisajátítások), a város területének egészen csak egy — erre kijelölt — I. fokú kerületi hivatal lásson el. Mindez lassította az ügymenetet, gyengítette az irányító munka eredményességét, és sok bosszúságot okozott a lakosoknak. Például a város egyik kerületéből a másikba való költözést követően a gépjármű-tulajdonosoknak mindkét kerületi hivatal pénzügyi osztályát fel kellett keresniük. De ennél is bonyolultabb helyzet adódott a különböző építési vagy kisajátítási ügyek egy részénél.

A megyei város tanácsa — a felsőbb párt- és állami szervek egyetértésével — ezért határozta el az egységes I. fokú szervezet létrehozását. (Ilyen szervezet alakul egyébként több más megyei városban is.)

A cél az, hogy az 1979. január 1-ével működését megkezdő új, I. fokú szervezet *áttekinthetővé váljon, egységes igazgatási politikát valósítson meg, magasabb politikai és szakmai színvonalon, gyorsabb ügyintézésel, kevesebb bürokráciával dolgozzon.* A lakosság ügyeinek színvonalasabb intézése mellett az új szervezetnek biztosítani kell a tömegkapcsolatok eddigi formáinak további eleven működését. A tanácsai szervek és a lakosság kapcsolatai az új megoldások eredményeként az eddiginél szorosabbá, termékenyebbé válnak, megszabadulva az esetenként tapasztalható nehézkés hivatali jellegtől.

A korszerűbb igazgatási formák kimunkálása és bevezetése elősegíti az adminisztratív munkakörben foglalkoztatott dolgozók 5 százalékos létszámcsökkenését elrendelő kormányzati intézkedés megvalósítását is. A jelenlegi 430 fős összközségi létszám 416-ra, a járási hivatalok dolgozóinak létszáma 130-ról 118-ra csökken. A népgazdasági célkitűzésekkel is egybehangzó hatékonyabb munkaerő-gazdálkodást jelzi, hogy a megszűnő Makó járási hivatal feladatát átvevő Makó városi tanács új létszáma 20 fővel lesz kevesebb, mint a városi tanácsnál és a járási hivatalnál eddig foglalkoztatottak létszáma volt.

A cél: javítani a munka minőségét

Ebből a vázlatos áttekintésből is érzékelhető, hogy a végrehajtott, illetve most életbe lépő változások nem a tanács szervezet öncélú „átszervezetése”, hanem az államigazgatási munka minőségét javító olyan intézkedéssorozat, amely összhangban áll az állami szervek fejlesztésére és korszerűsítésére vonatkozó pártkongresszusi döntésekkel, a hatékonyabb tanácsai működést, a lakosság igényeinek magasabb szintű kielégítését követelő igényekkel.

A fejlesztés követelményének szükségességét jól tükrözi, hogy az ellátást, a szolgáltatást és nem kis mértékben a termelést szervező, az ehhez szükséges intézményeket fenntartó tevékenységen túl a tanácsai szervek évente mintegy *másfél millió ügyet intéznek a megyében.* Ennek során 100-150 ezer olyan határozatot hoznak, amely jogokat és kötelezettségeket állapít meg a lakosság részére. A határozatok törvényessége ugyan megnyugtató, az ellenük benyújtott jogorvoslati kérelmek aránya alacsony — 3 százalék alatt van —, s ezeknek mintegy kétharmada megalapozatlan, az állampolgárok önkéntes jogkövetése egyre inkább általánossá válik. Az előforduló hibás döntések továbbra is indokolják, hogy az igazgatási munka javítása a párt- és tanácsszervek vezetői figyelmének középpontjában maradjon.

Összegezve: olyan folyamatról kívánunk beszélni, amely szocialista társadalmunk fejlődésének természetszerű velejárója, és mint ilyen, eddig és a jövőben is a városok, a községek, a megye egész lakosságának érdekét szolgálja. Ezt a feladatot valamennyi tanácsai szinten a testületi, bizottsági és a területi munkában több mint két és fél ezer tanácstaggal és szakemberrrel együtt olyan kommunista és pártönkívűl közalkalmazottak látják el, akik túlnyomó többségükben *életviteltől, a társadalom, a lakosság szolgálatát, folyamatosan törekednek politikai és szakmai képzettségük fejlesztésére.*